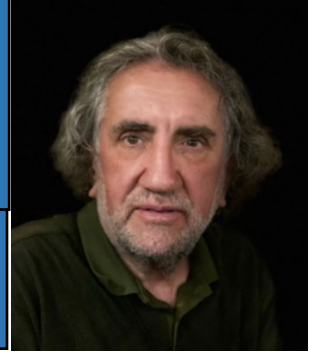

PAPA, KONSİL, İZNİK VE ANADOLU'NUN GERÇEKLERİ

MEHMET YAŞAR
SOYALAN

Vatikan Devlet Başkanı unvanını da taşıyan **Papa XIV. Leo**, 28 Kasım 2025 günü saat 15.15 te 3 helikopterin refakatinde, Cumhurbaşkanlığına ait bir helikopter ile *İznik Stadyumu*'na iniş yaptı ve 16.30 da İznik'ten (aynı yerden, aynı şekilde) ayrıldı. İznik'te 1 saat 15 dakika kaldı. Bu süreye Stadyum ile Bazilika arasındaki yolculuk süresi dâhildir; bu yolculuk süresini, gidiş geliş dâhil azami 15 dk olarak kabul edersek İznik seyahatinin bir saatlik bir zaman dilimini kapsadığını söyleyebiliriz.

Papa, Patrik Bartholomeos ve beraberindekiler, stadyumdan, daha önceden hazır edilen resmi araçlarla hiçbir yere uğramadan, doğruca İznik Konsili'nin toplandığı yer olarak kabul edilen Bazilika'ya geçtiler. Papa ve Patrik'in gelişiyile daha önce tüm hazırlıkları tamamlanan, yaklaşık 40 kişinin bulunduğu bir topluluğun iştirakiyle, ilahiler eşliğinde, ayin veya dua merasimi başladı ve yaklaşık 1 saat sürdü. Merasim biter bitmez de yine hiçbir yere uğramadan, (*İznik Ayasofya Camisi'ne/ Kilisesi'ne* uğrayıp uğramayacağı merak ediliyordu) başka herhangi bir ziyaret gerçekleştirmeden İznik'ten ayrıldılar.

Papa, Bazilikadaki tahtalar ve stadyumdaki çimler dışında İznik'te hiçbir yere ayak basmadı; ayağı İznik toprağına değmedi diyebiliriz. Bu merasim sırasında *Papa Leo* ve *Patrik Bartholomeos*, İngilizce, Yunanca ve Arapça dualar eşliğinde Bazilikanın kalıntılarının üzerinde yükseltilmiş bir yürüyüş yolundan geçen bir korteji takip ederek sular altında kalan kalıntılarının yanında mum yaktılar. Merasim veya İznik toplantısı bundan ibaretti.

İznik cenahına baktığımızda ise 28 Kasım 2025 günü İznik sakinleri için pek çok açıdan olağanüstü bir durum arz ediyordu. Birincisi bir günlüğüne şehir başkalarının eline geçmişti; daha önce şahit olmadıkları bir güvenlik/asayiş, denetim ve polis kontrolü vardı. Şehre 2300 polis geldiği ifade ediliyordu. Neredeyse dışarıdan gelen ziyaretçilerin sayısından çok polis vardı. Neredeyse her sokak başına polis barikatı kurulmuş, bir iki nokta dışında şehre girmek yasaklanmıştı. Bazilikanın çevresi 200-300m civarındaki bir mesafeden itibaren muhafaza altına alınmıştı.

Resmi görevliler ve emniyet güçleri dışında gazeteciler dâhil hiç kimse girip çıkamıyordu. Çok erken saatlerden beri görev başında oldukları yüzlerinde yorgunluktan anlaşılabiliyordu. Zaten sahil hattı tümüyle araç trafiğine kapatılmıştı. Güvenlikteki bu abartının hem halkı hem de güvenlik görevlilerini yordduğu fikri bende neredeyse fikri sabite döndü. Bence Hükümetin/ Bakanlığın bu konuda bir orta yolu bulması gerekiyor. Bu koruma çemberinin dışında binlerce insan vardı.

Büyük çoğunluğu da şehir dışından özellikle de yurt dışından gelenlerdi; bunların sayısının 1500 kişiyi bulduğu söyleniyordu. Oteller ve tüm konaklama mekânları tamamen dolmuştu. Bu ziyaretçilerin pek çoğu bir gün önceden gelmişti. Özellikle rahip kıyafetli yüzlerce kişiyi sokaklarda görmek mümkündü. Papa ve beraberindekileri protesto etmek için hazır bekleyen gruplar da buradaydı. Dua merasimi başlayınca onlar da tekbir getirmeye başladılar. İslam dinini anlatan, ücretsiz İngilizce ve Türkçe kitaplar dağıtanlar bile arzu endam etmişti.

Pope Leo XIV

Apostolic Journey to Türkiye. Nicaea 325-2025

27 November - 30 November

One Lord, one faith, one baptism

Sokaklarda dolaşanlar arasında ilginç kişilikler/ karakterler de vardı. Örneğin *Roma'da dönemin papasını vuran Malatyalı Mehmet Ali Ağca* da meydanlardaydı, İznik sokaklarında gezerken ilginç beyanatlarını tekrarlıyordu, Türk medyasının kendisinin kıymetini bilmediğinden yakınıyordu, sadece yerli halkla değil yabancı ziyaretçilerle de şakalaşıyordu.

Yabancılar bile onu bir katil ve suikastçı olarak değil bir şovmen/ünlü olarak görüyordu. Kısacası bu uzun bir günde her şey bir festival/ panayır havasında başladı ve bitti. Zaten Papa da İznik de topu topu bir saat kalmıştı. Ancak zeytin hasat mevsimi olması veya başka nedenlerden dolayı İznikliler Papa'nın ziyaretine pek ilgisizdiler; ne cadde ve sokaklarda daha önceki kalabalıklar vardı ne de Bazilikanın bulunduğu alana benim gibi birkaç yüz meraklı dışında kimse gelmişti. Kalabalığın kahr ekseriyeti yabancılar ve şehir dışından gelen ziyaretçilerdi.

Bu yerli ve yabancı ziyaretçilerin önemli bir kısmı da Hristiyanlardan oluşuyordu. Yabancı oldukları, kıyafetlerinden, yaka/boyun kartlarından, konuşmalarından, ilgi ve alakalarından anlaşılıyordu. Ancak büyük bir basın ordusu vardı. Konunun gazetecilik/ habercilik kısmı bundan ibaretti. İznik sakinleri ve bir kısım ziyaretçiler açısından her şey bir festival/ panayır havasında olmuş bitmişti ama Papa, Patrik, diğer Hristiyan dini kişi ve kurumlar açısından durum pek öyle değildi;

ziyaretin her aşamasının, her noktasının bir anlamı vardı ve sembol yüklüydü.

Ziyaretin Ankara ve İstanbul ayağı dâhil her şey İznik'e, İznik toplantısına kodlanmıştı, ona işaret ediyordu. Papa'nın, Türkiye ziyareti için hazırlattığı her karesi ayrı bir mesaj yüklü görsel zaten bu durumu apaçık ortaya koyuyordu.

Bu görselin ne anlam ifade ettiğini Papa'nın kendisi, *Ankara'da Külliye'deki Cihannüma Salonu'nda* yaptığı konuşmasında şöyle dile getirmişti. “*Şimdiye kadar 4 Papa'nın ziyareti, Vatikan'ın Asya ile Avrupa, Doğu ile Batı arasında köprü olmasının yanı sıra, kültürlerin kesiştiği bu iş birliğinin önemini gösteriyor. İznik Konsili'nin 1700'üncü yıl dönümü, ilk konsilin bugünkü Türkiye topraklarında düzenlenmesi gibi bizi karşılamaya teşvik etmektedir.*”

Papa, Türkiye'nin Doğu/Asya ile Batı/Avrupa arasında köprü olma durumunu dile getirse de asıl köprünün Vatikan olduğunu söylüyor ve Hristiyanların gerçek hamisinin kendisi olduğu, tüm Hristiyanları kuşattığı ve İznik Konsili ruhunun kendilerinde yaşadığı mesajını vermeye çalışıyordu. Cumhurbaşkanı da Vatikan'ın Doğu/Asya-Batı/Avrupa arasındaki köprü olma iddiasını ve İznik vurgusunu görmüş olmalı ki onun bu köprü metaforunun ötesine geçerek, bin yıldır bölgenin sahibi olmasının rahatlığıyla, coğrafi

konumdan çok siyasi konuma atıf yaptı ve Selçuklu'nun çift başlı kartalından örnek verdi.

Bu kartalın başının birinin batıya birinin doğuya baktığını söyleyerek, farklı bir kuşatıcılığa göndermede bulunuyordu. *Ayrıca Papa'nın bu kuşatıcılığına ve Siyonist soykırımına olan sessizliğine bir cevap sadedinde olsa gerek, soykırımcının Gazze'deki Katolik Kilisesini bombaladığını da kendisine hatırlatıyordu.*

Ancak Papa'nın ne Külliye'deki konuşmasında ne de sonraki beyanlarında bu olay dâhil Gazze'ye ve Gazze'de olanlara sessiz kalması, bu köprü ve hami olma durumunun bir retorik ve propagandadan ibaret olduğunu gösteriyordu. Papa ve beraberindekilerin İznik ziyaretine ve İznik'te yapılan merasime, merasimin içeriğine, katılımcılarına, bu ziyaretin ve İznik'te yapılanların medyada ve diğer platformlardaki sunuluş biçimlerine bakıldığında bu ziyaretin Hristiyanlar açısından özel bir önemi haiz olduğu çok açıktı.

Batı Katolik dünyasını temsil eden Papa ile Doğu Hristiyanlarını temsil ettiği varsayılan Rum Ortodoks Patriğinin, yaklaşık bin sene sonra ilk defa birlikte ayin yapıyor olmaları bu anlamı ve önemin açık ifadesiydi. Bu merasimde *Ortodoks Fener Rum Patriği Bartholomeos'un yanı sıra Ortodoks Yunan, Suriye, Kipti, Malankara, Ermeni, Protestan ve Anglikan* kiliselerinden rahip ve piskoposların da hazır bulunması bu önemin bütün Hristiyan liderleri tarafından paylaşıldığının da bir göstergesiydi.

Hristiyan ileri gelenlerinin İznik ziyaretine, İznik Konsilinin 1700. Yılı merasimlerine önem atfetmelerinin iki temel sebebi olsa gerektir; birincisi **Hristiyanlık içi sorunlar**, ikincisi **"Aydınlanma" düşüncesi ve modernizmin hem Hristiyan toplumları hem de insanlığı getirdiği tehlikeli nokta**. Çünkü İznik Konsili Hristiyanlığın temel akidesinin belirlendiği kararların alındığı ilk büyük toplantı ve bu kararlar da günümüzdeki tüm Hristiyan mezhepleri/cemaatleri ve kurumların üzerinde ittifak ettikleri tek metindir. Konsil kararları dini karar ve kurallar olmaları yanında siyasi sonuçları da olan kararlardır.

Zaten konsiller oluş ve yapılış şekilleri itibari ile de siyasi toplantılardır; Krallar/İmparatorlar tarafından toplanır ve onların başkanlığında yapılır. İznik Konsilinde de öyle olmuştur. İznik Konsilini de o dönemde henüz *Hristiyan olmayan Bizans İmparatoru Konstantin* toplantıya çağırılmış, yönetmiş ve kararları uygulamaya geçirmiştir. Dolayısıyla İznik'teki ziyareti ve tüm Hristiyan cemaat ve kurumlarının (Moskova Kilisesi hariç; ancak toplantıda Rusya'dan da bazı rahipler vardı.) bir araya gelişlerini de günümüz gerçekliğinin *Roma İmparatoru'ndan* (Trump), onun irade ve yönlendirmesinden bağımsız göremeyiz.

İznik Konsili'nin M. 325 yılında hangi siyasi ve dini/ itikadi ihtiyacın gereği olarak toplandığı, toplantı kararlarının bu siyasi ve dini ihtiyaçları karşılayıp karşılamadığı ayrı bir tartışmadır ve bu makalenin hacmini aşacak niteliktedir. Ancak günümüzdeki toplanma gerekçeleriyle ilintilendirerek söyleyebiliriz ki ne günümüzdeki Hristiyanlık tasavvuru, ne o dönemdeki dini tasavvur ne de mevcut devlet düzenleri aralarındaki ihtilafları ortadan kaldıracak, çatışmaları durdurarak tarihin kanlı izlerini silerek yeni bir çatı oluşturacak fikri ve itikadi bir zemine, donanımına sahiptir ne de Hristiyanların kontrolündeki modern küresel yeni Roma imparatorlukları insanları/ toplumları kapsayacak, koruyacak, bir araya getirecek bir adalet ve yönetim tasavvuruna sahiptir.

Bunların, böyle bir tasavvura sahip olmadıkları gibi böyle bir iradesi ve niyetleri de yoktur. Dolayısıyla bu ziyaret, ziyaretlerden bir ziyaret, İznik toplantısı da toplantılardan bir toplantıdır. Ben bu kısa ziyarete rağmen hem İznik'teki toplantıdan hem de Ankara ve İstanbul ziyaretlerinden Papa'nın önemli kazanımlar ve dersler çıkardığı kanaatindeyim. Bence devlet ve halk olarak onu eli boş göndermedik diye düşünüyorum. Papa'nın Lübnan yolunda uçakta gazetecilere yaptığı açıklamalarda da bu mesajın alındığını gösteriyor.

Bu ziyaret nedeniyle bazı ulusalcılarla muhafazakâr ulusalcıların/dindarların bu çerçevedeki atraksiyonlarının/ söylemlerinin güncel siyasi retorik dışında bir karşılığı ve

anlamı olmadığı kanaatindeyim. Dolayısıyla o tür söylemlere bir anlam yüklemeyi ve önem atfetmeyi doğru bulmuyorum. Şunu söylemeliyim ki, *Anadolu coğrafyasına Hristiyanlık, İslam'dan yaklaşık 500 sene önce girmiş asgari 200 sene bugünün Gazze'sindeki zulümlere benzer zulümlere maruz kalmışlar. Bu süreçte de Hristiyanlık, Roma ve Yunan pagan kültürünün/ inanışlarının ve Pavlus'un öğretileriyle mezcedilerek yeni bir anlayışa, inanışa ve hayat tasavvuruna dönüştürülmüştü.*

İşte Hristiyanlar bu yeni Hristiyanlığın müntesipleri olarak, bu gerçeklik düzleminde özgürlüklerine kavuşmuşlar, yer altı mağaralarından/ şehirlerinden çıkarak insanların içine karışmışlar, diğer toplumlarla birlikte yaşamaya başlamışlardı. Bu durumu kabul etmeyenler ya öldürülmüşler ya da ömürlerini sürgün ve zindanlarda geçirmek durumunda kalmışlardı. Dönemin Roma gerçekliği böyleydi, dolayısıyla **Hristiyanlar ancak gerçek hürriyeti ve dini özgürlüğü Müslümanların bu coğrafyaya egemen olmasından sonra yaşadılar.**

Bu nedenle Anadolu nasıl ki her rengi ve anlayışıyla bütün Müslümanların yurdu ise aynı şekilde her renk ve anlayıştaki Hristiyan'ın da yurdu. Bu coğrafyanın her köşesi bunun şahitliğini yapmaktadır ve bu şahitliği inkâr İslam'ın temel ilkeleriyle de çelişir. Ancak bu coğrafya yaklaşık yüz elli yıldır bir yabancılaşma ve düşmanlaşma sürecine girmiştir ve bu sürece, az çok, Anadolu'yu yurt edinen her bir kesimin katkısı bulunmaktadır. Bu katkıda büyük payları nedeniyle, önce Batıcı ve inançsız İttihatçıların/ Jöntürklerin, sonrasında da onların devamı olan ulusalcıların tektipleştirici, ötekileştirici fikir, politika ve uygulamalarının altını özellikle çizmek gerekir.

Bunlar bu topraklarda hala azımsanmayacak bir güç ve etkiye sahipler, maalesef hala ülkenin temel ideolojik ajandasını 23 yıllık muhafazakâr iktidara rağmen onlar belirliyorlar. Dolayısıyla bu tek tipçi "Aydınlanmacı" anlayış hala, coğrafyanın çocuklarının geleceğini tehlikeye atmaya devam ediyor, özellikle de Müslümanların geleceğini... Bu nedenle inancı ve etnik kimliği ne olursa olsun herkesin bu ötekileştirici,

düşmanlaştırıcı ideolojik anlayışlarla yüzleşmesi ve mücadeleyi elden bırakmaması gerekir. Bu coğrafyada İslam'ın adalet tasavvuru hâkim olduğunda Müslümanlar kadar gayri Müslimler de huzur içinde yaşayacaklardır. Çünkü geçmiş/ Anadolu tarihi bunun en açık ispatıdır.

Ancak bunlardan bağımsız olarak Ortodoks Fener Rum Patriği Bartholomeos'un, Lozan Anlaşmasına mugayir faaliyetleri üzerinde özellikle de Yunanistan Devleti ile olan ilişkilerinin sorgulanması kanaatindeyim. Patriğin pervasızlığının nedenleri ve arka planında yatan saikleri elbette tartışmalıyız, ancak kendi adıma söyleyebilirim ki, elimizi ayağımızı bağlayan tabuları aşmadan, Lozan dogmasının dışına çıkmadan gereği gibi konuşabileceğimiz kanaatinde değilim. Bugün ne Fatih Sultan Mehmed'in imkân ve şartlarına hatta iradesine/ vizyonuna sahibiz ne de bugünün dünyası öyle bir dünyadır.

Sanıyorum, en iyimser halimle söylemeliyim ki daha hayati sorunlarımızın olması, Patriğin Yunan Devleti'nin, hatta egemen Batı'nın bir aparatına döndüğünü, onların özel koruması ve imkânlarıyla donatıldığını görmemizi engelliyor. Çünkü görürsek gereğini yapmamız gerekecek. Son olarak Papa'nın İznik ziyareti sonrasında İznik özelinde olabileceklerle ilgili bir hissiyatımı da paylaşmak isterim. Bildiğim kadarıyla İznik, Unesco Dünya Mirası Geçici listesindedir. (Unesco'nun Türkiye Web sayfasında da böyle görünüyor.)

Hissiyatım; bu ziyaret sonrasında Vatikan ve Hristiyan entelijansiyasının baskısıyla İznik hızla üst sıralara taşınacağı ve çok geçmeden *Unesco Dünya Mirası* listesine alınacağı yönündedir. Bunun İznik'e ne getireceği sorusu, çok katmanlı kültürü nedeniyle çok önemli olmakla birlikte diğer örneklerinden hareketle İzniklilere ne getireceği veya onlardan neler götüreceği konusunun daha öncelikli olduğu kanaatindeyim. *Çünkü bir coğrafyaya rengini ve kimliğini veren şeyin o yerin sakinleri olduğunu düşünüyorum.*